

Güvenlik ve Esenliğinize adanmış 60 yıl

Michel Jarruad

Dünya Meteoroloji Teşkilatı Genel Sekreteri

Her yıl 23 Mart'ı Dünya Meteoroloji Örgütü ve uluslar arası meteoroloji birlikleri, Meteoroloji Sözleşmesinin 23 Mart 1950 tarihinde, yani Sözleşmenin otuzuncu maddesinin yeni kurulacak Örgüte katılmak isteyen ülkeler tarafından kabul edilmesinden tam otuz gün sonra yürürlüğe girmesinin anısına, Dünya Meteoroloji Günü olarak kutlarlar. Anlaşmanın yazılı hali 11 Ocak 1947 de Milli Meteoroloji Servisleri Genel Müdürlerinin katıldığı 31 ülke temsilcilerinin Washington, DC' de yapılan Konferansta oybirliği ile kabul edilmiştir.

O tarihe kadar meteoroloji alanında uluslar arası işbirliği Uluslararası Meteoroloji Örgütü (IMO) tarafından sağlanmakta idi. İlk uluslar arası Meteoroloji Kongresi (Viyana, Eylül 1873) meteorolojik gözlem ve ekipmanların standardizasyonun sağlanması için toplanmış ve bu Kongrede 1896 da yayınlanan ilk uluslar arası bulut atlasının da hazırlanması kararlaştırılmıştır. Uluslar arası Meteoroloji Örgütünün yapısı, Viyana Kongresi ve İkinci Uluslararası Meteoroloji Kongresi (Roma, Nisan 1879) arasındaki dönemde, C.H.D. Buys Ballot (Hollanda) başkanlığında kurulan özel Daimi Komite tarafından alınan bir dizi kararlarla oluşturulmuştur.

Roma Kongresinin önemli sonuçlarından biri de IMO faaliyetlerinin düzenli olarak incelenmesi ve gerekli adımların atılması için Uluslararası Meteoroloji Komitesinin Kurulması oldu. Komitenin ilk Başkanı Heinrich Wild (Rusya/İsviçvre) oldu. Böylelikle DMÖ Yürütme Konseyinin de ilk adımları atılmış oldu. Ayrıca, her ne kadar bu iki kongre resmi/hükümet toplantıları olarak gerçekleşse de, Uluslararası Meteoroloji Komitesinde IMO'nun bir sivil toplum örgütü olarak daha verimli çalışabileceği üzerinde anlaşmaya varıldı. Bu nedenle IMO tarafından başka Uluslar arası Meteoroloji Kongresi düzenlenmedi. Bunun yerine Meteoroloji Servisleri Genel Müdürlerinin katıldığı hükümet dışı/gayrı resmi Konferanslar düzenlenmeye başlandı.

Gözlem standardizasyonlarının geliştirilmesinde üstlendiği anahtar rolün dışında IMO, bilimsel araştırmalara büyük önem vermiş ve Uluslararası Kutup Yılları, (1882-1883 ve 1932-1933) gibi herhangi tek bir milletin tek başına üstesinden gelemeyeceği büyüklükte organizasyonlar gerçekleştirmiştir.

IMO Genel Müdürler Konferansı son kez 15-17 Mart 1951 tarihlerinde Paris'te toplandı. Konferansın kapanışında IMO Başkanı Sir Nielson Johnson (UK) IMO'nun kapandığını ve yerini Dünya Meteoroloji Örgütü'nün aldığını resmi olarak deklare etti. İki gün sonra, 19 Mart 1951 tarihinde ilk DMÖ Kongresi Paris'te toplandı. Aynı yılın sonunda, 20 Aralık 1951'de Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda DMÖ, Birleşmiş Milletler Sisteminin resmi organı olarak kabul edilmiştir (Karar 531-VI).

DMÖ bu yüzden, IMO'nun sağlam temelleri üzerinde kurulduğu için şanslıdır. Bu sağlam temel ve Sözleşmesindeki küçük değişikliklerle kazandığı güç ve esneklikle altmış yıl boyunca karşılaştığı sorunların üzerinden gelmeyi başarmıştır. Başlangıçtan beri DMÖ, uluslararası işbirliğinin en başarılı örneklerinden biri olmuştur. Siyasi sınır tanımayan yapısıyla zorlu soğuk savaş yıllarında dahi çalışmasını sekteye uğratmamış ve gelişmesini sürdürmüştür. Gözlem ağıları tüm dünyayı kapsayacak şekilde genişletilmiş ve ölçümler yeni ve eski çevre parametrelerini de içerecek şekilde artırılmıştır.

DMÖ, olası bir nükleer savaşın ve bunun iklim üzerinde yaratabileceği etkilerinin de her zaman farkında olmuştur. Bu konuda 1986 yılında yayınlanan Nükleer Savaşın Muhtemel İklimsel Sonuçları Teknik Dokümanı (No: 99) gelecek nesiller için tarihi bir referans olarak kalacaktır. Nükleer kış senaryoları şimdilik endişe verici boyutta değildir. Atmosferde biriken karbondioksit ve onun iklim üzerine potansiyel etkileri üzerine 1976 yılında bir beyanname hazırlanmıştır. Bu beyanname, aynı zamanda sürdürülebilir kalkınma ve insan hayatı için çok büyük tehdit olarak duran ve Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Ban Ki-moon'un "çağımızın belirleyici sorunu" olarak tanımladığı küresel ısınma ve iklim değişikliği gibi konulara olan farkındalığın artmasına katkı sağlamıştır.

1979 yılında yapılan Birinci Dünya İklim Konferansında, giderek daha büyük bir tehdit oluşturan iklim değişikliği ve onun potansiyel tehlikeleri dikkate alınarak, DMÖ ve ICSU tarafından Dünya İklim Araştırmaları Programı (World Climate Research Programme -WCRP) kuruldu. Programa daha sonra UNESCO Hükümetlerarası Oşinografi Komisyonu (Intergovernmental Oceanographic Commission -IOC) katıldı. WCRP, bilim için çok önemli olan çalışmalarının yanı sıra özellikle , DMÖ ve Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP) ortak sponsorluğunda 1988 yılından bu yana faaliyet gösteren ve 2007 yılının sonunda Nobel Barış Ödülü kazanan Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli (IPCC) çalışmalarında da bilimsel altlık görevi görmektedir.

Bundan başka, İkinci Dünya İklim Konferansında (Cenevre, Kasım 1990), DMÖ , ICSU, UNEP ve IOC (UNESCO) gibi uluslar arası kuruluşların katılımıyla Küresel İklim Gözlem Sistemi (Global Climate Observing System -GCOS) kurulması kararlaştırıldı. Ayrıca yine bu Konferansda,

Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'nin (UNFCCC) kurulmasına yol açan adımlar atıldı.

Diğer önemli bir adım 1975 yılında atıldı. Bütün dünyayı tehdit eden, ultraviyole ışınların zararlı etkilerine karşı koruma kalkanı görevi gören stratosferik ozon tabakasının incilmesi konusunda yetkili bir açıklama yapması için uzmanlardan oluşan bir grup kurulması kararlaştırıldı. Ozon deliği uzun soluklu önlemlerin önemini bir kez daha göstermiştir, öyle ki ozon tabakasındaki yıkımın şiddeti azalmamış olsaydı veya fark edilmemiş olsaydı çok ciddi tehlikeler kaçınılmaz olurdu. Viyana Sözleşmesinin ardından imzalanan Montreal Protokolü karar alıcılar ve bilim adamları arasındaki işbirliğinin en önemli göstergelerinden biri olmuştur.

Son altmış yıla dönüp baktığımızda Organizasyon (WMO) için olağanüstü bilimsel ve teknolojik olanakların sağlandığı bir çok gelişmelerin kaydedildiğini görüyoruz. Bunlara bir örnek olarak; yapay uyduları ve bunların özellikle tahmin konusunda, bilgisayar ve telekomünikasyon alanlarındaki gelişmelere de paralel olarak sağladıkları benzeri görülmemiş olanakları gösterebiliriz. Başlangıçtaki bu bireysel faktörler, daha sonraları gerçek-zamanlı uluslar arası veri ve ürün değişimine ve DMÖ'nün en önemli programlarından biri olan Dünya Hava İzleme (World Weather Watch-WWW) programının kurulup uygulanmasına yol açtı.

DMÖ'nün sponsorluğundaki araştırma çalışmaları da büyük gelişim gösterdi. DMÖ IMO'nun sorumluluklarını üstlendikten sonra Uluslararası Bilim Konseyi (ICSU) ile işbirliği içinde 1957-1958 yıllarında Uluslararası Jeofiziksel Yılı, 2007-2008 yılları arasında Uluslararası Polar Yılı başlatıldı. WMO ve ICSU 1967 yılında aralarında GARP Atlantik Tropikal Deneyi (GARP Atlantic Tropical Experiment) ve Monsoon Deneyi ile 1978-1979 yılları arasında Birinci GARP Küresel Deneyi ile Küresel Su Deneyi organizasyonlarını düzenledi.

Hava tahmininde kayda değer ilerlemeler hemen peşinden geldi. 1950 yılında sadece 24 ila 36 saatlik tahmin yapabiliyorken, bugün, DMÖ'nün gözlem, tahmin, araştırma ve modelleme çalışmalarında üstlendiği uluslar arası koordinasyonun da katkısıyla yedi günlük tahminler ve mevsimsel ve yıllık gibi uzun süreli tahminler yapabiliyoruz. Bu; WMO sözleşmesinin özünü oluşturan maddelerden biri olan bu ilk başlarda sözleşmede mevcut olmayan *serbest ve kısıtlamasız veri ve ürün alışverişi* olmaksızın olamazdı.

1990 lara gelindiğinde, uluslararası servis sağlayıcıların yapıları da 1950 lerdeki halinden büyük oranda değişmeye başladı. Ve bir noktada bu durum büyük bir sorun haline gelmeye başladı. DMÖ üyeleri tarafından büyük bir öngörü ve kararlılıkla ele alınan bu durum DMÖ Kongrelerinde

alınan Karar 40 (Cg-XII) ve 25 (Cg-XIII) ile geleneksel işbirliği ruhu içinde ve tatmin edici bir yolla çözülmüş oldu.

Doğal afetler insan güvenliği için büyük tehditler oluşturmaktadır. Bu yüzden DMÖ kendini, can kayıplarının azalmasında büyük rol oynayan operasyonel uyarı sistemleri ve etkili hazırlık tedbirlerinin geliştirilmesine adanmıştır. Bu kazançlardan üyelerinin de faydalanması için DMÖ, üyelerin ulusal gereksinimleri ve küresel bazda taahhütleri için ihtiyaç duydukları gelişmiş ürün ve kapasite erişimine ulaşabilirliklerinin garanti altına alınması için Milli Meteoroloji ve Hidroloji Servislerinin -özellikle az gelişmiş ülkelerdeki- ihtiyaçlarına büyük önem vermiştir ki bu da DMÖ'nün temel misyonlarından biridir.

Bu 60 yılda dünya haritasından büyük değişiklikler oldu. 4 Aralık 2009 tarihinde Timor-Leste Demokratik Cumhuriyetinin de üye olmasıyla DMÖ'nün üye sayısı 189'a yükselmiştir. Ancak bazı üyelerimiz sürdürülebilir kalkınmaları için gereksinim duydukları en temel meteorolojik servisleri dahi geliştirecek deneyim ve kaynaklardan yoksundurlar. Bu yüzden DMÖ'nün, teknik işbirliği, eğitim ve öğretim alanında yaptığı çalışmalar büyük bir fark yaratmaktadır.

Hidrolojinin DMÖ bünyesine dahil edilmesi İkinci (1955) ve Üçüncü (1959) Dünya Meteoroloji Kongrelerinde karara bağlanmıştır. Bu alanda ikinci bir adım Hidrolojik Meteoroloji Komisyonunun -ki 1971 yılında şu anki CHy halini alacaktır- kurulması oldu. Atılan bu adımlar sayesinde yüzey ve yeraltı sularının izlenmesi ve kalite kontrollerinin yapılabilmesi, DMÖ tarafından su kaynaklarının azalmasına karşı resmi uyarıların yapılmasına olanak sağlamıştır. Bu uyarılar özellikle nüfus baskısının su kirliliği ile birleştiği durumlarda daha büyük önem arz etmektedir. Bu amaçla DMÖ entegre su kaynakları yönetimi, sınırlı tatlı su kaynaklarımızın israf edilmemesi için çözüm yolları üretmektedir.

Bugün artık geleneksel olduğu üzere Dünya Meteoroloji Günü kutlamalarında her yıl özel bir tema üzerinde durulmaktadır ve Altmışınca DMÖ Yürütme Konseyi Toplantısında bu seneki tema "Dünya Meteoroloji Örgütü - Güvenlik ve esenliğimize adanmış altmış yıl" olarak belirlenmiştir. Dünya genelindeki örgütlerin özellikle sağlık, gıda, su güvenliği ve yoksulluğun azaltılması gibi Birleşmiş Milletler Binyıl Kalkınma Hedeflerinin uygulanması için çaba sarf ederken; tekrarlayan doğal afetler ve iklim değişebilirliği ve değişikliğinin etkileri karşısında dirençlerini artırmaya çalışırken, bu tema gayet anlamlı durmaktadır.

Diğer birçok DMÖ program ve aktiviteleri, bu altmış yılda meteoroloji ile işbirliği içindeki bir çok sektör tarafından özellikle insan güvenliği ve refahını etkileyen konularda kaydedilen sosyo-ekonomik faydalara güzel birer örnek teşkil etmektedir. Pek çok örnek arasında tarım ve gıda güvenliği, sağlık, turizm, inşaat ve enerji öne çıkıyor. Burada hepsine yer vermek mümkün değil ve uygun da olmaz. Bu yüzden daha fazlasına 2010

Dünya Meteoroloji Günü kitapçığında, "Dünya Meteoroloji Örgütü – Güvenlik ve esenliğinize adanmış altmış yıl", uygun bir şekilde yer verildi.

Bu yeni kitapçık aynı zamanda DMÖ tarihinin yeni jenerasyonlara aktarılması için de bir aracı olacaktır. İnaniyorum ki 2010 Dünya Meteoroloji Günü temasının, "Dünya Meteoroloji Örgütü – Güvenlik ve esenliğinize adanmış altmış yıl", tüm kalbimle tebrik ettiğim DMÖ üyeleri ve ortaklarına katkısı olacaktır.

Ayrıca; 31 Ağustos - 4 Eylül 2009 tarihlerinde Üçüncü Dünya İklim Konferansının (WCC-3) Yüksek Düzeyli Toplantısına katılan, Devlet Başkanı, Başbakan, Bakan ve üst düzey devlet görevlilerinden oluşan 160 ülke temsilcisinin, iklim tahmin, ürün ve bilgilerinin elde edilmesinin ve dünya genelinde kullanımının yaygınlaştırılması için İklim Servisleri Küresel Çerçevesini (GFCS) imzaladıklarını da hatırlatmak isterim.

İklim Servisleri Küresel Çerçevesi (GFCS), özellikle iklim değişikliğine duyarlı çevreler için kritik bir öneme sahiptir. GFCS; gözlem, araştırma ve bilgi paylaşımının güçlendirilmesi ve iklim hizmetleri servis sağlayıcıları ile bunların kullanıcıları arasındaki etkileşimi artırılması yoluyla, bütün sosyal sektörlerin gelecek planlarını daha iyi yapabilmeleri için ihtiyaç duydukları kolay kullanılabilir iklim ürünlerine erişebilmelerini sağlayacaktır.

İnaniyorum ki bu ve benzeri girişimlerle, Dünya Meteoroloji Örgütü daha onlarca yıl insanlığın hizmetinde olmaya devam edecektir. Bunun için tüm ülkelerin meteoroloji ve hidroloji çalışanlarına çok şey borçluyuz. Bu vesileyle hepsine/herkese 2010 Dünya Meteoroloji Günü vesilesiyle takdirlerimizi sunuyoruz.